

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนภดล เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๓/๒๕๖๔

วันที่ ๑๗ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” วรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ นี้ เป็นการกำหนดหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บัญญัติว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านองค์กรทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ส่วนความในวรรคสองเป็นการกำหนดกรอบและเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากกฎหมายอนุญาโตตุลาการฉบับเดิมใช้บังคับมานานแล้ว ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศอื่น โดยนำกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

๑๓

แห่งสหประชาชาติมาเป็นหลักเพื่อพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ อารยประเทศและส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางแพ่ง และพาณิชย์ระหว่างประเทศให้แพร่หลายยิ่งขึ้น อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่ง การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครนิวยอร์ก ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๑ (ค.ศ. ๑๙๕๘) ซึ่งมีหลักการให้ประเทศภาคียอมรับ และบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ โดยคู่พิพาทฝ่ายที่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศเพียงแต่เสนอคำชี้ขาดต่อศาลหรือองค์กรที่จะบังคับตามคำชี้ขาดพร้อมทั้งพยานหลักฐานที่อนุสัญญากำหนดไว้

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมรับบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญาอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น”

ในคดีนี้ การที่ผู้คัดค้านโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ที่บัญญัติให้คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมรับบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ยอมรับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดในต่างประเทศโดยองค์กรต่างประเทศซึ่งทำให้อำนาจอธิปไตยทางศาลของประเทศไทยถูกระทบกระเทือนอย่างมีนัยสำคัญ ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นการใช้อำนาจตุลาการอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยที่ต้องไม่ตกอยู่ในอาณัติหรือภายใต้อำนาจตุลาการของรัฐอื่น หลักการปกครองของประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์มีหลักการสำคัญคือการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น และไม่ถูกประเทศอื่นแทรกแซงกิจการภายในของตน การบังคับและการตีความตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศให้มีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทย รวมทั้งการยอมรับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดที่ได้กระทำขึ้นในต่างประเทศ โดยองค์กรต่างประเทศ ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ดังนั้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

๗๐

เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักการเรื่องอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๖๔ ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตยคือมีความเด็ดขาดสมบูรณ์ไม่อยู่ในอาณัติหรืออยู่ภายใต้อำนาจของรัฐอื่น อำนาจอธิปไตยแยกตามลักษณะหน้าที่เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ซึ่งหลักการปกครองของประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์มีหลักการสำคัญคือ หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น และไม่ถูกประเทศอื่นแทรกแซงกิจการภายในของตน โดยไม่มีการทำข้อตกลงหรือยินยอม ดังนั้น การบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศก็ตีความให้ความให้คำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทยก็ดี จึงไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

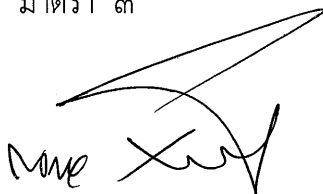
การที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านได้ร่วมกันทำสัญญาบริการ โดยผู้ร้องจะให้บริการแก่ผู้คัดค้านในการแนะนำลูกค้า การออกแบบ การพัฒนา และกรรมวิธีการผลิตสินค้าผ้าทอ และผู้คัดค้านจะต้องจ่ายค่าบริการและค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ร้องตามใบแจ้งหนี้ที่เรียกเก็บ แต่ปรากฏว่าผู้คัดค้านผิดนัดชำระหนี้ค่าบริการ ผู้ร้องจึงยื่นคำขอต่อศูนย์อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศสิงคโปร์ (Singapore International Arbitration Centre : SIAC) เพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าวโดยการอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการของ SIAC อันเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงกันไว้ในสัญญา โดยผู้คัดค้านได้ตอบรับคำขอระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ และตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) เพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าว นั้น อนุญาโตตุลาการเป็นวิธีพิจารณาและชี้ขาดอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจบังคับตามคำชี้ขาด แต่ต้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจเข้ามาช่วยพิจารณาคำชี้ขาด และบังคับตามคำชี้ขาดนั้น แสดงถึงความยอมรับว่าคำชี้ขาดนั้นหากไม่ปฏิบัติตามต้องมีคำบังคับโดยการใช้อำนาจตุลาการอีกครั้งหนึ่ง การพิจารณาและการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่ใช่เป็นการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีอันเป็นการใช้อำนาจตุลาการอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยที่จะตกอยู่ในอาณัติหรืออยู่ภายใต้อำนาจตุลาการของรัฐอื่น ประกอบกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครนิวยอร์ก ซึ่งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ถูกบัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ (Vienna Convention on the Law of Treaties, ๑๙๖๙) ซึ่งหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องนี้ ในมาตรา ๒๖ บัญญัติว่า ทุกสนธิสัญญาที่มีผลใช้บังคับจะผูกพันรัฐภาคีของสนธิสัญญานั้น รัฐภาคีต้องปฏิบัติตามโดยสุจริต (Every treaty in force is binding upon the

๗๗

parties to it and must be performed by them in good faith) ตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta sunt servanda) ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจำต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก ที่จะต้องยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ อย่างไรก็ตามระบอบกฎหมายของไทยไม่สามารถนำเอาพันธกรณีตามสนธิสัญญามาบังคับใช้ในระบอบกฎหมายภายในโดยอัตโนมัติ แต่ต้องตราพระราชบัญญัติเพื่อรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญา จึงเป็นที่มาของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๐ และถูกยกเลิกแล้วโดยการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ขึ้นมาบังคับใช้แทน เพื่อให้ทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ได้รับอิทธิพลจากการดำเนินงานของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UN Commission on International Trade Law or UNCITRAL)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่าศาลไทยยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศเฉพาะคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับของสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี และคำชี้ขาดมีผลบังคับเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น การที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ บัญญัติให้คู่พิพาทสามารถร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศได้นั้น ก็เฉพาะเงื่อนไขซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ โดยเฉพาะมาตรา ๔๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา ๔๓ ได้ถ้าปรากฏต่อศาลว่า คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่อาจจะระงับโดยอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือถ้าการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” จึงไม่ใช่เป็นการยอมรับตามคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศที่จะทำให้อำนาจอธิปไตยของศาลไทยถูกระทบกระเทือนแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

(นายณกต เทพพิทักษ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ